

Groene buitenschoolse opvang

Een dag vol inspiratie en uitwisseling

vrijdag 26 oktober 2018 – Leuven

De groep van mensen die bezig is (of wil starten met) groene avontuurlijke buitenruimte groeit, ook in de sector van de buitenschoolse opvang. Dat merkten we duidelijk tijdens deze dag met een 40-tal? enthousiaste en duidelijk nog speelse deelnemers!

Informatieve voormiddagssessies

Kris Van Ingelghem en Mira Van Olmen kaderden de toekomstvisie voor natuurrijke IBO. Kris greep hiervoor naar de toekomstvisie uitgewerkt voor schoolspeelplaatsen: www.pimpjespeelplaats.be. Aansluitend zoomde Kris ook in op omgaan met risico's en ontcrachtte enkele misverstanden die vanuit veiligheidsdenken erg belemmerend kunnen werken. Neem er ook de info en visie van Springzaad.be even bij: [participatie](#), [uitdaging en veiligheid](#).

Veerle De Vliegheer (Kind & Gezin) lichtte het beleid rond buiten spelen toe en de recente campagne 'Buitenbaby's'. Interessant is zeker ook de ondersteuning die Kind & Gezin aanbiedt aan opvanginitiatieven om zelf risicoanalyses te maken: [actielijsten risico-analyse](#).

Proces met het team: visie, beleid

Hoe krijg je je team mee in het vergroenen van je opvang?

- ✓ Weerstand en een plaats geven: mogen gezegd worden, mogen er zijn.
- ✓ Persoonlijke inbreng: wat je juist buiten doet met kinderen, kan je zelf invullen, er zijn heel veel mogelijkheden.
- ✓ Complimenten geven, successen vieren, zichtbaar maken wat je doet
- ✓ Langzaam maar zeker, tijd nemen, kleine stapjes in de goede richting zijn ook al goed
- ✓ Samen ervaren dat buiten zijn deugd doet, plezierig kan zijn
- ✓ Inspirerende voorbeelden (van speeldieën, foto's,...)
- ✓ 'extra tijd' gebruiken om te vergroenen: als er eens extra helpende handen zijn, tijd op teamvergaderingen,...
- ✓ In systeem inpakken dat iedereen af en toe naar buiten gaat met kinderen, dat buitenruimte dagelijks gebruikt wordt,...

Technische aspecten: wetgeving, normen, veiligheid, en dan? Praktische oefening op het terrein.

Samen bekeken we een aantal situaties vanuit kansen tot risicovol spelen en hoe dit te benaderen vanuit preventie. Op de kleuterspeelplaats ging de aandacht uit naar een stuk kruinhout (stam van een boom met zijtakken) dat gefixeerd werd en als klimaanleiding is aangeboden. Mogelijke gevaren zijn: vallen, instabiliteit en breuk, scherpe delen, beklemming. Hier is een risicoanalyse nodig die in dit geval zal aantonen dat het risiconiveau aanvaardbaar is. Ook twee evenwijdige horizontale touwen op lage hoogte tussen bomen bieden naast de nodige uitdaging een aanvaardbaar risiconiveau. Het zijn voorbeelden van zelfgemaakte constructies die voor een zeer laag budget reeds lange tijd uitdagende speelaanleiding bieden.

Op de andere speelplaats stonden we even stil bij een nieuw (duur) robiniaparcours dat gemaakt en geplaatst is volgens de Europese Normen (EN): hier is geen risicoanalyse nodig als de nodige attesten beschikbaar zijn. Denk wel aan een alfanumerieke identificatie van de toestellen en gedocumenteerde opvolging.

Een slingertouw aan een tak van een boom en een beklimbare boom eisten meer aandacht:

- De beklimbare boom wordt niet beschouwd als een speeltoestel maar als je beklimmen toelaat moet er wel aandacht zijn voor valhoogte en valdemping.
- Voor het slingertouw zoeken we referentie bij de EN -norm voor de schommel en de kabelbaan. EN 1176-2 (schommel) geeft aan dat de vrije valhoogte gelijk is aan de hoogte van het (zwaartepunt van het) schommelzittje, indien het onder een hoek van 60° omhoog wordt gehouden. EN 1176-4 (kabelbaan met handgreep) geeft aan dat de max. valhoogte 1.50 meter mag zijn (Hoogte handgreep, niet positie voeten !). Hier houdt men rekening met een uitzwaai van 45°.
- Voor het slingertouw is de uitzwaaihoogte dus lager dan voor de schommel maar we moeten hier wel rekening houden met de hoogte van de handsteun. Een valdemping van 25 cm hakselhout schors/zand zal hier ruimschoots volstaan. De oppervlakte moet rekening houden met de hoogte en de werkelijke uitzwaaihoek (referentie 45°). In opvangzones speelt ook de voortdurende aandacht voor harde losse voorwerpen die in er kunnen worden geplaatst door de kinderen.

Een laatste aandachtspunt ging naar zelfgemaakte tijdelijke constructies, door de kinderen gemaakt. Deze worden door het KB niet als speeltoestel beschouwd. Omdat ze zich op het speelterrein bevinden moeten ze wel aanvaardbaar zijn qua risico. Bekijk dit samen met de kinderen alvorens je ze laat bespelen, volg goed op.

Algemene conclusie: normen gelden als referentie. Ze helpen bij een risicoanalyse maar ze zijn geen regelgeving. Vooral in geval van valhoogte, gevaar voor beknelling en

botsen zijn ze zeer handig. Waar je de normen niet kan volgen of waar ze niet van toepassing zijn val je terug op gezond verstand en ervaring.

Kind en Gezin: beleid en zorginspectie, verduidelijking en interpreteren van richtlijnen.

Aan de hand van foto's discussieerden we over het inschatten van risico's en de moeilijkheid daarvan. Inschatten van risico's is iets dat je dat eigenlijk constant en reflexmatig doet. Het lastige is die schriftelijke neerslag daarvan maken. Hoe zorg je ervoor dat 'risicoanalyse' meer is dan die map die in de kast staat en tweejaarlijks eens wordt bijgewerkt? We kwamen op de goede suggestie om er een wekelijks agendapunt van te maken op het teamoverleg met het verslag als schriftelijk bewijs. Dat kan perfect als basis dienen om je risicoanalyse verder rond uit te bouwen.

We hadden het ook over buitenspelen in de kinderopvang en het belang van visie daarbij. Daarnaast wisselden we uit over zorginspectie: soms worden er toch nog heel specifieke opmerkingen gemaakt over wat wel of niet mag, terwijl de regelgeving eigenlijk nergens specifiek is! Opnieuw kwamen we tot de vaststelling dat het erg belangrijk is om de visie helder te hebben. Je kan gerust aan een inspecteur uitleggen hoe jij ervoor zorgt dat kinderen en kippen op een veilige manier in dezelfde tuin aanwezig zijn met een eenvoudige omheining en zonder extra veiligheidsperimeter. Met een stevige visie op en keuze voor buitenspelen sta je dan sterk in je schoenen.

Communicatie met ouders: bezorgdheden, informeren, activeren, participeren

Voor iedereen herkenbaar: ouders die het lastig hebben met vuile kleren, blauwe plekken of zand in de haren, en misschien ook niet goed begrijpen waarom wij hun kinderen zo graag buiten in het (vuile) groen willen laten spelen. In de uitwisseling van tips aanpak hoorden we onder meer:

1. COMMUNICATIEMIDDELEN

- Facebookgroep (foto's van het plezier delen, kort op de bal oproepen voor speelkieren of laarzen meebrengen)
- 'bucketlist' van leuke ervaringen om te beleven voor je 1/3/6/12jaar wordt, hangt uit in de inkom met de belofte dat kinderen daar hier de kans toe krijgen, foto's van buitenspeelplezier, sticker of label 'groene opvang'... kunnen begeleiders steun bieden om bij klachten toch steeds terug te grijpen naar de visie en uit te leggen waarom
- nieuwsbrief, hierin telkens weer oproepen voor speelkieren
- belangrijkste is dialoog, luisteren naar de bezorgdheden en wat er achter ligt, en ook opvolging bv na de activiteit nogmaals informeren hoe het is gegaan

2. PRAKTISCHE OPLOSSINGEN

- buiten spelen in alle seizoenen vraagt speelkieren, goede schoenen, warme en waterdichte jassen...
- reserve assortiment opbouwen uit verloren voorwerpen, tweedehands kledij (oproep bij ouders), een 'swap-kast', skipakjes die over de kledij heen kunnen getrokken worden
- omkleedruimte, plek voor laarzen en jassen, roosters voor de deuren met zandvang, matten en borstels voor schoenen, ruimte om handen (en meer) te wassen maakt het haalbaar om kledij te wisselen e.d.
- droogkast om snel een broek te drogen als het nodig is
- elk kind heeft zijn vaste set speelkledij die in de opvang blijft (en daar ook gewassen wordt), kinderen kleden zich om voor ze (een hele dag) buiten spelen

3. VISIE

- het hele team op één lijn, vraagt regelmatig gesprek en afstemming (voor onthaalouders is het soms lastig, zij staan vaak alleen tegenover ouders)
- bezorgdheden van ouders au sérieux nemen maar visie blijven uitleggen en hun kind toch de speelkansen trachten te bieden, soms vraagt dit compromissen
- ouders begrijpen het soms beter als ze eens mee gaan en het plezier ook mee beleven, ouders uitnodigen om mee te gaan op uitstap in het groen

- belang van intake gesprek en hierbij goed toelichten waarvoor je staat

Intermezzo: buiten spelen!

Bezoek Kinderdagverblijf 'Het Eekhoortje', Kessel-Lo

Kinderdagverblijf en Buitenschoolse opvang voor kleuters. Het Eekhoortje noemt zichzelf in één zin 'een warm nest in het groen'. Ze investeerden al enkele jaren geleden in een speelse, groene buitenruimte voor kinderen. Ondertussen blijven ze nieuwe medewerkers inspireren om met dat groen aan de slag te gaan en blijven ze dromen van nieuwe groene projecten en activiteiten.

Voor de aanleg en het ontwerp van de tuin kon Het Eekhoortje rekenen op Sofie Hoste, tuinontwerper en ten tijde van de aanleg één van de ouders in het kinderdagverblijf.

Bij de zandspeelplek zagen we een praktisch systeem om afdekking (licht- en regendoorlatend) te combineren met lichte schaduwvoorziening en een zeer snelle en lichte handeling om het net op en neer te halen (makkelijk met één persoon te doen).

Bezoek Heemtuin Hertog-Karel, Wilssele-Putkapel

Deze pionier is al 16 jaar een inspiratieplek voor iedereen die meer speelnatuur wil aanbieden aan kinderen. De Heemtuin is een plek waar kinderen tijdens de schooltijd kunnen kennis maken met natuur en waar ze volop kunnen spelen. Buiten schooltijd staat het terrein open voor scouts, buurt, speelpleinwerking en sportkampen.

Kris Van Ingelghem leidde ons rond en lichtte ook het beheer en onderhoud van het groen toe. Als er enthousiasme van mensen is, dan hoeft een uitdagende buitenruimte echt niet veel geld te kosten.

Tijdens onze korte evaluatie op het einde van de namiddag voegden zich spontaan enkele kinderen in de kring. Op de vraag wat hij het leukste vond om te spelen hier op school klonk het antwoord van het jongetje volmondig: de Heemtuin!